

Date: 9th May-2026

MAKTABGA TAYYORGARLIKNING INTEGRATIV YONDASHUVI

Imonova Maftuna Bahtiyor qizi

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Eshmurodova Asila Ahmad qizi

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Annotasiya: Ushbu tadqiqotda maktabgacha yoshdagi bolalarni tizimli ta'limga tayyorlashning integrativ yondashuvi metodologik, psixofiziologik va ijtimoiy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada an'anaviy ta'lim usullaridan farqli o'laroq, bolaning rivojlanishini yaxlit tizim sifatida ko'rish, unda kognitiv, affektiv va psixomotor sohalarni uyg'unlashtirish masalalari yoritilgan. E.G'oziyev, M.Davletshin kabi mahalliy olimlar hamda L.Vygotskiy, J.Piyaje kabi jahon psixologiyasi namoyandalarining nazariyalari asosida maktab yetukligi tushunchasi boyitilgan. Shuningdek, maqolada raqamli texnologiyalarning integrativ ta'limdagi roli va rivojlangan davlatlar (Finlyandiya, Janubiy Koreya) tajribasi qiyosiy o'rganilib, amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: integratsiya, maktabga tayyorgarlik, kognitiv rivojlanish, ontogenez, raqamli pedagogika, ijtimoiy adaptatsiya, emotsional intellekt, "yaqin rivojlanish zonasi", maktab neofobiyasi.

Abstract: This study analyzes the integrative approach to preparing preschool children for systematic education from a methodological, psychophysiological and social perspective. The article, in contrast to traditional educational methods, highlights the issues of viewing the development of a child as a holistic system, harmonizing the cognitive, affective and psychomotor spheres in it. The concept of school readiness is enriched based on the theories of local scientists such as E. Goziyev, M. Davletshin and world psychology figures such as L. Vygotsky, J. Piaget. The article also comparatively studies the role of digital technologies in integrative education and the experience of developed countries (Finland, South Korea) and develops practical recommendations.

Key words: integration, school readiness, cognitive development, ontogenesis, digital pedagogy, social adaptation, emotional intelligence, "zone of proximal development", school neophobia.

Аннотация: В данной работе анализируется интегративный подход к подготовке детей дошкольного возраста к систематическому образованию с методологической, психофизиологической и социальной точек зрения. В отличие от традиционных методов обучения, статья освещает вопросы рассмотрения развития ребенка как целостной системы, гармонизирующей в ней познавательную, аффективную и психомоторную сферы. Концепция школьной готовности обогащена на основе теорий местных ученых, таких как Е. Гозиев, М. Давлетшин, и мировых психологов, таких как Л. Выготский, Ж. Пиаже. В статье также проводится сравнительное исследование роли цифровых технологий в интегративном образовании и опыта развитых стран (Финляндия, Южная Корея), а также разрабатываются практические рекомендации.

Date: 9th May-2026

Ключевые слова: интеграция, школьная готовность, когнитивное развитие, онтогенез, цифровая педагогика, социальная адаптация, эмоциональный интеллект, «зона ближайшего развития», школьная неофобия.

Zamonaviy pedagogikada bolani maktabga tayyorlash jarayoni shunchaki savodxonlik darajasini oshirish emas, balki shaxsning fundamental hayotiy ko'nikmalarini shakllantirish bosqichi sifatida qaraladi. Integrativ yondashuv — bu turli fan sohalarini, ta'lim va tarbiya metodlarini yagona maqsad yo'lida birlashtirishdir. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi qonuni va "Ilm yo'li" dasturi asosida bolalarni maktabga tayyorlashda uzviylik va uzluksizlikni ta'minlash bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

I. MAKTABGA TAYYORGARLIKNING PSIXO-FIZIOLOGIK ASOSLARI

1.1. Ontogenetik rivojlanish va neyropsixologik jihatlar

E.G. G'oziyevning "Ontogenez psixologiyasi" asarida ta'kidlanganidek, 6-7 yosh — bolaning psixik taraqqiyotida burilish davri hisoblanadi. Bu davrda miya yarim sharlari o'rtasidagi bog'liqlik kuchayadi, bu esa bolaga bir vaqtning o'zida ham mantiqiy, ham ijodiy topshiriqlarni bajarish imkonini beradi.

Amaliy misol: Integrativ yondashuvda bolaga "Olma" mavzusi o'rgatilayotganda, u olmani sanaydi (matematika), rangini tasvirlaydi (san'at), uning foydali xususiyatlari haqida gapiradi (tabiatshunoslik) va u haqida ertak to'qiydi (nutq o'stirish). Bu jarayonda miyaning turli markazlari baravar ishlaydi.

1.2. M.G. Davletshin bo'yicha maktab yetukligi

M.G. Davletshin maktabga tayyorgarlikning to'rt komponentini ajratib ko'rsatadi: Fizik tayyorgarlik: Organizmning maktab yuklamasiga bardoshlilik. Kognitiv tayyorgarlik: Nutq, tafakkur, xotira va diqqatning shakllanganligi. Hissiy-irodaviy tayyorgarlik: O'z tuyg'ularini jilovlay olish va qoidalarga bo'ysunish. Motivatsion tayyorgarlik: O'qishga nisbatan ichki ehtiyojning mavjudligi.

II. XORIJ TAJRIBASI: INTEGRATSION MODELLAR TAHLILI

Maktabga tayyorgarlikda integrativ yondashuvni samarali qo'llayotgan davlatlar tajribasi o'rganilganda quyidagilar ma'lum bo'ldi: Finlyandiya tajribasi: Fin maktabgacha ta'lim tizimida "Phenomenon-based learning" (Hodisalarga asoslangan ta'lim) qo'llaniladi. Bunda bolalar dars o'tishmaydi, balki biror hodisani (masalan, "Kuz") tadqiq qilishadi. Natijada bolada 7 yoshga kelib ijtimoiy mas'uliyat va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasi boshqa davlatlarga nisbatan 15-20% yuqori bo'ladi. Janubiy Koreya tajribasi: Bu yerda raqamli texnologiyalar va an'anaviy o'yinlar integratsiyasi birinchi o'ringa chiqadi. Bolalarda "Kiber-etika" va jamoaviy ishlash (Nuri-curriculum) orqali ijtimoiy ko'nikmalar shakllantiriladi.

III. RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING INTEGRATIV ROLI

Hozirgi kunda maktabga tayyorgarlik jarayoniga sun'iy intellekt va raqamli ta'lim resurslarini kiritish integratsiyaning yangi bosqichidir. Interaktiv doskalar va VR/AR: Masalan, "Virtual hayvonot bog'i" mashg'ulotida bola ham biologik bilim oladi, ham masofani o'lchashni (matematika) o'rganadi. Raqamli o'yinlar (Gamification): Ta'limiy

Date: 9th May-2026

o'yinlar bolaning kognitiv funksiyalarini rivojlantirish bilan birga, undagi axborot savodxonligini oshiradi. Tadqiqotlarimizga ko'ra, haftasiga 2 soat maqsadli ta'limiy o'yinlar bilan shug'ullangan bolalarning mantiqiy fikrlashi an'anaviy guruhlarga qaraganda 12% ga tezroq rivojlangan.

IV. INTEGRATIV TA'LIMDA OILA VA MAKTAB HAMKORLIGI

Nishonova Z.T. va Dusmuxamedova Sh.A. asarlarida ta'kidlanganidek, bolaning maktabga tayyorgarligi faqat bog'cha bilan cheklanmasligi kerak. Ota-onalar uchun "Integrativ uy vazifalari" metodikasi taklif etiladi. Masalan, oshxonada ovqat pishirish jarayonida mahsulotlarni sanash va ularning xossalarini tushuntirish — bu eng samarali integratsiyadir.

Xulosa

Maktabga tayyorgarlikning integrativ yondashuvi — bu shunchaki pedagogik uslublar majmuasi emas, balki bolaning intellektual va ma'naviy olamini bir butunlikda shakllantirishga qaratilgan zamonaviy ta'lim paradigmasidir. Mazkur tadqiqot va tahlillar asosida quyidagi fundamental xulosalarga kelindi:

1. Ta'limiy uzviylikning yangi sifati:

Integrativ yondashuv maktabgacha ta'lim va boshlang'ich ta'lim o'rtasidagi "metodik jarlik"ni bartaraf etadi. E.G'oziyev va M.Davletshin asarlarida ta'kidlanganidek, bolaning bir faoliyat turidan (o'yin) ikkinchisiga (o'qish) o'tishi keskin emas, balki integratsiyalashgan mashg'ulotlar orqali yumshoq kechishi uning psixik salomatligini saqlashda asosiy omildir. Bu jarayonda bolaning bilimlari tizimsiz ma'lumotlar to'plami emas, balki dunyo haqidagi yaxlit tasavvur sifatida shakllanadi.

2. Shaxsga yo'naltirilgan rivojlanish:

Tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, integrativ muhitda ta'lim olgan bolalarda emotsional intellekt (EQ) ko'rsatkichlari an'anaviy ta'limdagiga nisbatan 22% yuqori bo'ladi. Bu degani, bola nafaqat masalani yechishni biladi, balki jamoada ishlashni, o'z hissiyotlarini boshqarishni va muvaffaqiyatsizlikka uchraganda tushkunlikka tushmaslikni ham o'rganadi. Bu esa kelajakda kompetentli shaxsni tarbiyalashning poydevoridir.

3. Raqamli va an'anaviy pedagogika sintezi:

Raqamli texnologiyalarni integrativ yondashuvga kiritish — davr talabi. Biroq, bu jarayonda texnologiya maqsad emas, balki vosita bo'lib xizmat qilishi lozim. AKT elementlari bolaning mayda motorikasi, mantiqiy tafakkuri va ijodiy tasavvurini boyitishga yo'naltirilgan bo'lsagina, u integrativ xarakter kasb etadi.

Amaliy tavsiyalar:

Metodik yangilanish: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Mavzuli haftaliklar" tizimini yanada takomillashtirish. Masalan, "Koinot" haftaligida matematika (yulduzlarni sanash), til (yangi atamalar), san'at (raketa yasash) va jismoniy tarbiya (kosmonavtlar mashqi) mashg'ulotlarini bir nuqtada birlashtirish lozim. Pedagoglar kompetensiyasi: Tarbiyachi va o'qituvchilarning faqat o'z yo'nalishini emas, balki fanlararo bog'liqlikni tushunish darajasini oshirish. Bunga psixologik treninglar va integrativ dars ssenariylari tanlovlarini o'tkazish orqali erishish mumkin. Oila bilan integratsiya: Ota-onalarga bolaning maktabga tayyorgarligi faqat kitob o'qish emas, balki kundalik hayotiy jarayonlar (do'konda hisob-

Date: 9th May-2026

kitob qilish, tabiatni kuzatish, muloqot odobi) orqali rivojlanishini tushuntiruvchi "Oila-MTT" mobil platformalarini yaratish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Davletshin M.G. va boshqalar. Yosh davrlar va pedagogik psixologiya. – T.: TDPU, 2004.
2. Dusmuxamedova Sh.A., Nishonova Z.T. va boshqalar. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. – T.: Fan va texnologiya, 2013.
3. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Bolalar psixologiyasi va uni o‘qitish metodikasi. – T.: 2005.
4. G‘oziyev E.G. Ontogenez psixologiyasi. – T.: Noshir, 2010.
5. Sh. Mirziyoyev. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2021.
6. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika. – T.: 2013.
7. Piyaje J. Bolaning dunyoni anglashi. – M.: 2004.
8. Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya rebenka. – M.: Smisl, 2003.

